

नागरीकाची सनद

जिल्हा परिषद नांदेड
नागरिकांची सनद
शिक्षण विभाग,
जिल्हा परिषद नांदेड

शिक्षण विभाग, जिल्हा परिषद नांदेड

प्रस्तावना :-

मनुष्यब विकासाचे एक प्रभावी साधन म्हणून शिक्षण ही बाब अत्यंत महत्व पूर्ण ठरते. 6 ते 14 वयोगटाच्या सर्व मुलांना प्राथमिक शिक्षण पुरविणे हे शासनाचे घटनात्मक दायित्व आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या या विभागाकडून भविष्यात उज्वल पिढी घडविण्याकरिता तसेच आर्थिक, सामाजिक परिवर्तनाच्या दृष्टीने शैक्षणिक पायाभूत सुविधा निर्माण करण्याकरिता विविध उपक्रम राबविण्यात येतात. त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी जिल्हा परिषद शिक्षण विभागा मार्फत जिल्हा, तालूका आणि ग्रामस्तरावर केली जाते.

राज्यामध्ये शिक्षणा बरोबरच क्रीडा क्षेत्रात क्रीडा संस्कृतीचे संवर्धन वविकास होण्याच्या दृष्टीने शासनाने क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय असे स्वतंत्र संचालनालय स्थापन केले आहे. या मार्फत विविध क्रीडा व युवक कल्याण विषयक कार्यक्रम राबविण्यात येतात व यांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी जिल्हा परिषदेच्या शिक्षण विभागा मार्फत जिल्हास्तरावर केली जाते.

प्राथमिक शिक्षण व माध्यमिक शिक्षण :-

राज्यातील 6 ते 14 वयोगटाच्या सर्व मुलांमुलींना प्राथमिक शिक्षण पुरविण्याच्या उद्देशाने सर्व शिक्षा अभियान हा महत्वाकांक्षी कार्यक्रम शासनाकडून राबविण्यात येतो. सदर उपक्रम राबविण्या करिता प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई ही स्वतंत्र स्वायत्त संस्था निर्माण केली आहे. प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार वेगाने झाल्यामुळे राज्यात माध्यमिक शिक्षकांचा विस्तारही मोठ्या प्रमाणात झालेला आहे. राज्यात माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळा प्रामुख्याने खाजगी संस्थांकडून चालविल्या जातात. सन 1972-73 पासून राज्यात 10, 2, 3 हा शैक्षणिक आकृतीबंध सुरु करण्यात आला असून 2 स्तरावरील कनिष्ठ महाविद्यालये सुरु करण्यात आलेली आहेत.

क्रीडा व युवक कल्याण :

राज्य शासनाच्या शिक्षण प्रणालीमध्ये शारीरिक शिक्षण, क्रीडा व युवक सेवा यांचा समावेश आहे. क्रीडा क्षेत्राच्या विकासासाठी जुलै 1970 मध्ये क्रीडा व युवक सेवा संचालनालयाची स्थापना करण्यात आली आहे. या जिल्हा स्तरावर जिल्हा परिषदच्या शिक्षण विभागा मार्फत या धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात येते.

विभागाची उदिदष्टे :

शालेय शिक्षण व क्रीडा क्षेत्रामध्ये उदिदष्टांची पूर्तता करण्यात शासन कटीबध्द आहे. तसेच या उदिदष्ट पुर्तीचे कार्य पुर्तीचे कार्य जिल्हा परिषद शिक्षण विभागा मार्फत पार पाडले जाते.

- 1) प्राथमिक शिक्षणाचा दर्जा उंचावून व त्यामध्ये जीवनोपयोगी शिक्षणाचा समावेश करणे.
- 2) सर्व मुला मुलींचे प्राथमिक शिक्षण पूर्ण करणे.
- 3) शाळांतील विथ्यांची गळती कमी करून 100 टक्के उपस्थितीचे उदिदष्ट साध्य करणे.
- 4) 6 ते 14 वयोगटातील शाळा सोडलेली शाळेत कधीच नगलेली, स्थलांतरीत मुलांक करिता पर्यायी शिक्षणाचे उपक्रम राबविणे.
- 5) विशेष गरजा असलेल्या मुलांना शिक्षणाची समान संधी व सहभाग मिळून देणे.
- 6) मुलींच्या प्राथमिक शिक्षणासाठी विशेष कार्यक्रम राबविणे.
- 7) शैक्षणिक विकासासाठी असलेल्या केंद्राच्या पुढील योजना राज्यात प्रभावी राबविणे.
 - 1) शालेय पोषण आहार योजना.
 - ब) संगणक प्र शिक्षणाच्या योजना.
 - क) शिष्यवृत्ती योजना.
 - ड) भाषिक धार्मिक अल्पसंख्याका संबंधीच्या शैक्षणिक योजना.

तसेच मदरसा आधुनि कीकरण योजना.

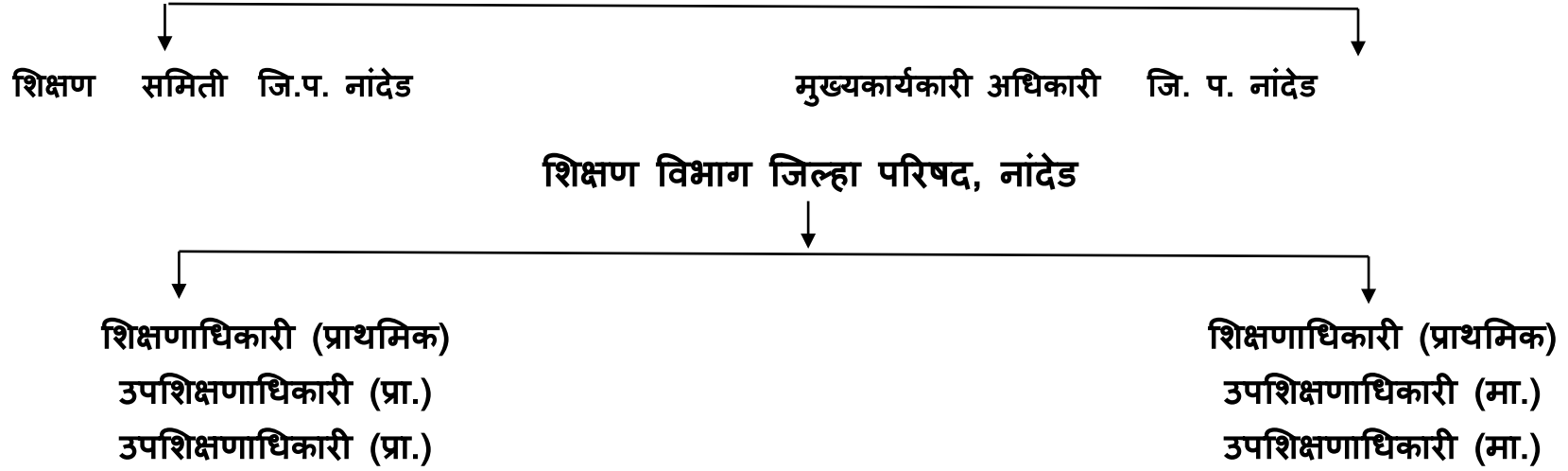
- 8) प्राथमिक माध्यमिक व महाविद्यालयीन शैक्षणिक पातळी पर्यंतच्या अभ्यासक्रमात शारीरिक शिक्षणाचा समावेश व विकास करणे.
- 9) विद्यार्थ्यांसाठी क्रीडा स्पर्धा व मार्गदर्शक शिबिरांचे आयोजन विकास करणे.
- 10) क्रीडा विषयक पायाभूत सुविधा निर्माण करण्याकरिता प्रत्येक विभाग जिल्हा तालुकास्तरावर क्रीडा संकुले उभी करणे.
- 11) युवक सेवा व युवक कल्याणविषयक कार्यक्रमांचे आयोजन करणे.

विभागाची रचना :

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या शासन स्तरावरील प्रशासनिक विभागाकडून मुख्यत्वे करून धोरणात्मक बाबींवर निर्णय घेण्यात येतो. शासन स्तरावर विभागाचे मंत्री /राज्यमंत्री यांचे बरोबर प्रशासनिक नियंत्रणा करिता प्रथम सचिव / सचिव हे भारतीय प्रशासन सेवेतील अधिकारी कार्यरत आहेत. त्यांच्या अधिपत्या खाली विभागाकडे सहसचिव / उपसचिव, अवर सचिव कक्षअधिकारी व इतर सहाय्यक कर्मचारीवृंद कार्यरत आहे.

शासन स्तरावर महत्वाचे निर्णय धोरणात्मक बाबी हाताळण्यात येतात. मात्र योजनांची प्रत्येक अंमलबजावणी क्षेत्रीय कार्यालयातील विभाग प्रमुख व त्यांच्या अधिपत्याखालील अधिकाऱ्यां मार्फत होते. विभागाच्या अधिपत्या खालील जिल्हास्तरिय व प्रमुखाची कार्यालय पुढील प्रमाणे आहेत.क्षेत्रीय स्तरावरील विभाग.

शिक्षण विभाग, जिल्हा परिषद नांदेडची रचना दर्शविणारे
विवरण पत्र 1 जिल्हास्तर

क्षेत्रीय कार्यालय विवरण पत्र 2 तालुकास्तर			
गटशिक्षणाधिकारी नांदेड	गटशिक्षणाधिकारी बिलोली	गटशिक्षणाधिकारी लोहा	गटशिक्षणाधिकारी अर्धापूर
गटशिक्षणाधिकारी कंधार	गटशिक्षणाधिकारी भोकर	गटशिक्षणाधिकारी नायगाव	गटशिक्षणाधिकारी मुदखेड
गटशिक्षणाधिकारी मुखेड	गटशिक्षणाधिकारी हदगाव	गटशिक्षणाधिकारी धर्माबाद	गटशिक्षणाधिकारी हिमायतनगर
गटशिक्षणाधिकारी देगलूर	गटशिक्षणाधिकारी किनवट	गटशिक्षणाधिकारी उमरी	गटशिक्षणाधिकारी माहूर

क्षेत्रीय कार्यालय विवरण पत्र 2 ग्रामस्तर			
मुख्याध्यापक (राजपत्रीत)	मुख्याध्यापक (अराजपत्रीत)	मुख्याध्यापक (अनुदानीत)	मुख्याध्यापक केंद्रिय

जिल्हा परिषद हायस्कूल (48)	जिल्हा परिषद हायस्कूल (13)	जिल्हा परिषद हायस्कूल (9)	प्राथमिक शाळा
----------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------